

Murt Ó Séaghdha

Lú

An mbaineann an freagra seo le tuairim phearsanta an fhreagróra nó an bhfuil sé déanta thar ceann na heagraíochta thuasluaite?

Pearsanta

An bhfuil tú toilteanach go bhfoilseofar an freagra seo ar shuíomh gréasáin na Roinne www.ahg.gov.ie?

Tá

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor, ach ba chóir freisin Lámhleabhar na gComharthaí Trácta a chónascadh le na Rialacháin seo.

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

An iomarca oibre maorlathaigh le scéimeanna a ullmhú agus a dhaingniú. Má leantar leis an gcóras reatha is gá i bhfad níos mó tiomantais agus/nó acmhainne le scéimeanna a dhaingniú - níor daingníodh ach scéim amháin i rith 2011 agus tá 66 scéim (dhá dtrian den iomlán) imithe as dáta. Ar aon nós is cóir leanúint leis an gcóras seo go dtí go mbeadh malairt córais ullamh - féach thíos.

4. (b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

1. Ba chóir comhlachtaí poiblí a chatagóiriú maidir le (a) réimse, m.s. institiúidí oideachais 3ú leibhéal, comhairlí contae agus (b) tábhacht do Ghaeilgeoirí, m.s. seirbhísí líne tosaigh á sheachadadh do phobal na Gaeilge. 2. Ba chóir teimpléadaí seirbhísí agus caighdeáin a úsáid a bheadh oiriúnach do chomhlachtaí poiblí de réir catagóra. 3. Bheadh formhór na ndualgas leagtha síos go huathoibríoch do chomhlacht ar bith de réir céimeanna 1 agus 2. 4. B'fhéidir go mbeadh gá le diolúintí i gcásanna áirithe agus próiseas idirbheartaíochta chuige. Ba chóir pé phróiseas a bheadh i gceist a bheith faoi stiúir an Choimisinéara Teanga. Dá bhrí sin uile bheadh tuiscint níos fearr ag an bpobal ar a gcearta maidir le seirbhísí trí Ghaeilge. Bheadh i bhfad níos lú oibre maorlathaigh ná mar atá anois le hullmhú agus daingniú scéime.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5. (a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Níl. Is léir ó bheith ag éisteach le muintir Gaeltachta nach féidir leo a gcuid gnó a dhéanamh mar ba chóir i mórán cásanna.

5. (b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Tá gá le polasaí nua earcaíochta ag tabhairt tosaíochta do Ghaeilgeoirí líofa go dtí go n-ardófar líon na mball foirne ar chumas maith Gaeilge. Ba chóir postanna áirithe a shainiú mar ról dátheangacha agus iad a líonadh le daoine go bhfuil an dá theanga go maith acu.

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ba leor go dtí le déanaí. Ach anois is féidir Acht Oireachtais a fhoillsiú ar líne i dteanga amháin, i.e. Béarla, agus moill mór a bheith ann go bhfoillseofar é ar pháipéar go dátheangach. Baineann sin go mór ó phrionsabal an chomhionannais. Ba chóir Billí a fhoillsiú go dátheangach, rud a chabhródh le foillsiú comhuaineach dátheangach na nAchtanna.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Tá an liosta as dáta ó 2006. Níor chóir gur ghá an tAcht a leasú le gach comhlacht poiblí nua a ainmniú ann. Ba chóir go mbeadh treoirlinnte bheith san Acht agus bealach simplí le liosta na gcomhlachtaí poiblí a choimeád suas chun dáta.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

1. Ba chóir neamhspleachas na hOifige a chosaint agus gan aon chónascadh le hoifig ar bith eile. 2. Ba chóir ról a bheith ag an Oifig i ndaingniú Scéimeanna Teanga (féach 4(b) thuas).

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfaí ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Ba chóir smachtbhannaí níos déine bheith ann do chomhlachtaí poiblí nach gcloíonn leis an dualgais.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

Suíomh gréasáin, foirmeacha agus billeoga, bheith in ann labhairt le ball foirne go bhfuil Gaeilge sách maith aige/aici chun gnó a dhéanamh liom.

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

Easpa foirne le cumas maith Gaeilge, m.s. níl ach 1.5% sa Roinn Oideachais.

12. Céard iad na leasuithe a mholfaí ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

1. Córas náisiúnta maidir le foillsiúchán leaganacha comónta dátheangacha chun go seachnófaí dúbailt oibre aistriúcháin, m.s. i measc na gcomhairlí contae. 2. Earcú tuilleadh ball foirne ar chumas maith Gaeilge chun costais aistriúcháin, agus am caite, a laghdú, m.s. ag plé le comhfhreagras. 3. Na leasuithe molta in ullmhú Sceímeanna Teanga (féach 4(b) thuas) chun costais maorlathaigh a laghdú.